

OPONENTSKÝ POSUDOK NA HABILITAČNÚ PRÁCU

**AUTORKY
BEATRIZ GÓMEZ PABLOS**

**AMÉRICA EN EL DICCIONARIO DE AUTORIDADES
1726-1739)**

*AMERIKA V SLOVNÍKU AUTORÍT
1726-1739*

Šesťdielny slovník *Diccionario de Autoridades* (Slovník autorít), publikovaný postupne v rokoch 1726 - 1739, je dielom vzdelancov zoskupených okolo markíza de Villenu, zakladateľa Španielskej kráľovskej akadémie (*Real Academia Española*). Slovník zachytáva tezaurus španielskych slov „akreditovaných“ najmä tým, že sa vyskytli v dielach renomovaných španielskych spisovateľov a - ako spresňuje autorka predloženej habilitačnej práce - aj v celom rade ďalších, typologicky rozmanitých textov, napr. v slovníkoch, zbierkach zákonov, v poézii, v praktických príručkách a v iných zdrojoch.

V predkladanej habilitačnej práci si autorka kladie za cieľ preskúmať „prítomnosť“ Ameriky, alebo inak povedané, odraz americkej reality, resp. rozmanité súvislosti s „novým svetom“, v takom veľkolepom a priekopníckom lexikografickom diele, akým je Slovník autorít. V monografii sa síce neuvádza, kedy sa práce na Slovníku autorít začali, no v každom prípade, v čase, keď bol publikovaný jeho prvý diel, t.j. v roku 1726, ubehlo už 234 rokov od „objavenia“ Ameriky, a teda aj od samotného začiatku „stretnutia dvoch svetov“, keď sa španielčina začala šíriť v strednej a južnej časti amerického kontinentu.

Americká kultúrna a jazyková realita bola v onom čase výrazne diverzifikovaná. Európania sa tu stretli s vyspelými civilizáciami najmä na území dnešného Mexika (aztécka kultúra) a v Andskej oblasti (Inkovia), a s ďalšími domorodými etnikami na rôznych stupňoch vývoja spoločnosti, hospodárstva a kultúry. Španielčina sa tak dostala do kontaktu s domorodými jazykmi, napr. s jazykom quechua, guaraní, náhuatl, aymará a mnohými ďalšími. Prítomnosť a vplyv španielskeho jazyka a kultúry sa upevnili najmä po vzniku španielskych miestokráľovstiev Nueva España a El Perú (časom rozdelené na dve miestokráľovstvá: Nueva Granada a Río de La Plata). Na vrchole pyramídy moci v kolóniách stáli Španieli, nazývaní „peninsulares“ (polostrovania) a o stupienok nižšie „los criollos“ (kreoli), tiež „čistokrvní“ Španieli, ale narodení už v Amerike. Je teda samozrejmé, že šírenie španielskeho jazyka v prostredí domorodých kultúr a intenzívne interakcie medzi pôvodným obyvateľstvom a Španielmi sa odrazili – okrem iného - aj v slovnej zásobe európskej španielčiny.

Prístup autorky k téme habilitačnej práce je jedinečný a novátorský. Vo svojom výskume sa nezameriava tradične len na lexikálne amerikanizmy, ale koncipuje ho širšie, a to ako zámer „preskúmať „prítomnosť Ameriky“ v Slovníku autorít z rôznych uhlov pohľadu, tak ako to uvádza aj v názvoch štyroch ťažiskových kapitol práce (z celkového počtu päť) :

- Akademici a Amerika v Slovníku autorít
- Autori a Amerika v Slovníku autorít
- Diela a Amerika v Slovníku autorít
- Slová a Amerika v Slovníku autorít

V uvedených kapitolách autorka postupne analyzuje:

- **Vzťah „Akademici – t.j.tvorcovia Slovníku autorít - a Amerika“**

Podľa názoru autorky tento aspekt mohol zohrať významnú úlohu, okrem iného aj pri výbere hesiel slovníka (napr. pri rozhodovaní o tom, či zaradiť alebo nezariadiť autorov, diela či slová do Slovníku autorít. V súlade s koncepciou predkladanej monografie autorka nepovažovala za účelné prezentovať komplexné charakteristiky jednotlivých akademikov zúčastnených na tvorbe Slovníku autorít. Sústreďuje sa najmä na tie skutočnosti, ktoré sú relevantné v súvislosti s témou práce, teda na vzťah „akademici a Amerika“.

- **Vzťah „Autori a Amerika v Slovníku autorít“**

V tejto časti sú v centre pozornosti „authority“, čiže práve tí renomovaní autori, na ktoré sa odvolávajú jednotlivého heslá Slovníka. V súlade s cieľmi svojho výskumu ich autorka predloženej habilitačnej práce člení na tri skupiny. V prvej sú autori, ktorí sa narodili v Amerike (7 autorov), v ďalšej tí, ktorí emigrovali do Ameriky (9 autorov) a napokon v tretej skupine tí, ktorí pôsobili istý čas v miestokráľovstvách (11 autorov). Následne autorka podáva najprv výstižnú a zároveň detailnú charakteristiku života a diela týchto autorít a následne podrobne analyzuje ich „prítomnosť“ v Slovníku autorít. Zaujímavé a prekvapujúce sú napríklad zistenia, ktoré sa týkajú „absencie“ niektorých autorov a diel v Slovníku. Sú medzi nimi aj dvaja preslávení autori z miestokráľovstva Nueva España: dramatik Juan Ruiz de Alarcón a mexická spisovateľka sor Juana Inés de la Cruz

- **Vzťah „Slová a Amerika v Slovníku autorít“**

V záverečnej analytickej kapitole práce sa autorka venuje lexikálnym amerikanizmom v Slovníku autorít. Tému vhodne otvára osvetlením pojmu „lexikálny amerikanizmus“ a charakteristikou dvoch fáz vzniku amerikanizmov; v prvej z nich Španieli pomenúvali segmenty americkej reality španielskymi slovami, v druhej zase preberali pomenovania, ktoré požívalo domorodé obyvateľstvo. Aj v súvislosti s touto kapitolou treba vyzdvihnúť autorkin zmysel pre jemnú a dôkladnú analýzu objektov výskumu.

V závere práce autorka zdôrazňuje, že Slovník autorít, historicky prvé lexikografické dielo Španielskej kráľovskej akadémie, sa neobmedzuje len na lingvistický aspekt, ale treba ho vnímať aj v širšom kontexte. A práve na tieto širšie súvislosti sa autorka v predkladanej monografii zamerala. Vo svojom výskume sa opierala o štúdium rozsiahlej literatúry, v bibliografii uvádza cca 320 položiek.

Predkladaná práca je výsledkom rozsiahleho, tematicky a koncepcne inovatívneho a minuciózneho výskumu v originálnej a doteraz nepreskúmanej tematickej oblasti a predstavuje tak užitočný a cenný príspevok pre rozvoj hispanistiky.

Záver:

Na základe uvedeného navrhujem, aby po úspešnej obhajobe habilitačnej práce *América en el Diccionario de Autoridades* bol autorke PhDr. Beatriz Gómez Pablos udelený titul docentka.

doc. PhDr. Jana Lenghardtová, PhD.